

<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2024-46-10>

УДК 327.5+327.8

Георгій Віталійович Поповаспірант, Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033,georgeslavin1997@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6898-4697>

НЕПРАВИЛЬНЕ СПРИЙНЯТТЯ ЯК КАТАЛІЗАТОР КОНФЛІКТУ: АНАЛІЗ ВІДНОСИН США-КНР КРІЗЬ ПРИЗМУ ТЕОРІЙ РОБЕРТА ДЖЕРВІСА

Проаналізовано внесок одного з провідних дослідників міжнародних відносин Роберта Джервіса у розуміння механізмів безпеки, сигналізації та спотворених взаємовідносин між державами. Досліджено, як помилкові інтерпретації намірів, ескалація недовіри та невірне тлумачення сигналів можуть стати рушійною силою загострення протистояння. Попри значний вплив ідей Джервіса, їхній потенціал у сучасному аналізі міжнародної політики залишається недостатньо використаним, що робить його підходи особливо цінними для дослідження поточних кризових ситуацій. Визначено взаємне сприйняття між США та Китаєм, що відіграє визначальну роль у формуванні динаміки їхніх відносин. Використано «спіральну модель» Джервіса для пояснення оцінки загроз в процесі зростаючої напруги. Роз'яснюється цінність моделі Джервіса для описування поведінки держав, які керуючись страхом та недовірою, починають перебільшувати ворожість інших, водночас вважаючи свої власні дії виправданими та оборонними.

Аналізуючи останні події у відносинах між двома державами, розглянуто, як обидві сторони діють у межах суперечливих логік: одночасно сприймаючи іншу сторону як потенційну загрозу і водночас очікуючи, що їхні власні мирні наміри будуть правильно зрозумілими. Розглянуто концепцію «дилеми безпеки» Роберта Джервіса в якості ключового інструменту для пояснення взаємної недовіри між провідними геополітичними гравцями в умовах анархічної міжнародної системи, де відсутня вища влада, дії однієї держави, спрямовані на зміцнення власної безпеки, можуть сприйматися іншими як загроза. Пояснюються ідеї, на яких ґрунтується ця концепція. Надано практичні рекомендації щодо того, як психологічні аспекти прийняття рішень у міжнародній політиці, які Джервіс детально досліджував у своїх працях, можуть бути застосовані для вирішення практичних проблем у міжнародній політиці.

Ключові слова: міжнародні відносини, Роберт Джервіс, дилема безпеки, спіральна модель, концепція сприйняття, стратегічне стримування політична психологія, Холодна війна, Пастка Фукідіда, геополітична конкуренція, конфліктна динаміка, міжнародна безпека.

Як цитувати: Попов, Г.В. 2024. Неправильне сприйняття як каталізатор конфлікту: аналіз відносин США-КНР крізь призму теорій Роберта Джервіса. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології»* 46: 74-80. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2024-46-10>

In cites: Popov, George. 2024. Misperception as a Catalyst for Conflict: Analyzing U.S.-China Relations Through the Lens of Robert Jervis' Theories. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 46: 74-80. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2024-46-10> (in Ukrainian)

© Попов Г.В., 2024.

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0.

Питання про те, чи є війна між Сполученими Штатами та Китаєм неминучою, а також вплив ідеї «китайської загрози» на світову політику залишаються надзвичайно важливими у сучасних умовах. Чи може ця ідея перетворитися на самоздійснюване пророцтво, залежить від того, як обидві країни сприймають дії одне одного та які кроки вживають у відповідь. Сучасний стан міжнародних відносин, який характеризується загостренням між США та Китаєм – від ризику торгової війни до військового протистояння у суперечливих водах Південно-Китайського моря – підкреслює необхідність глибшого дослідження природи взаємодії між цими двома великими державами (Winkler 2023: 333). Представники структурного реалізму вважають, що в умовах анархічної міжнародної системи, де кожна держава діє самостійно, конфлікти між великими державами є неминучими. У цьому контексті детальний аналіз психологічної динаміки між лідерами США та Китаю, а також того, як вони (часто помилково) сприймають дії одне одного як загрозу, може значно поглибити наше розуміння механізмів, що формують відносини між великими державами. Крім того, для політиків таке розуміння може стати ключем до відповіді на важливе питання: чи є гегемонічне зіткнення між США та Китаєм дійсно неминучим? (Mearsheimer 2010: 45).

Застосування психологічних концепцій Роберта Джервіса доводить, що оцінка загрози може перетворитися на самоздійснюване пророцтво через запуск механізму конфліктної спіралі. У цьому контексті надзвичайно важливим стає те, як обидві сторони діють, керуючись двома протилежними логіками: сприймають іншу сторону як загрозу, водночас зберігаючи віру, що їхні власні наміри є мирними та зрозумілими для іншої сторони.

У сучасних дослідженнях міжнародної безпеки та політичної психології концепції Роберта Джервіса залишаються ключовими, проте вони активно переосмислюються у світлі нових технологічних та інформаційних викликів. Так, роботи Ярофські (2019) та Ратнера (2022) акцентують увагу на ролі інформаційних маніпуляцій та когнітивних упереджень у цифрову епоху, тоді як Брукс і Вульффорд (2016) досліджують вплив алгоритмів та штучного інтелекту на прийняття рішень у сфері глобальної безпеки. Керр і Мітчелл (2021) розглядають дезінформацію як сучасний виклик, що впливає на

політичне сприйняття. Теорія ядерного стримування Джервіса, представлена у праці «The Meaning of the Nuclear Revolution» (1989), також знаходить нове звучання у дослідженнях Гудріана (2018), Пратта та Сінгха (2023), які аналізують трансформацію стратегій стримування під впливом технологічних інновацій та кіберзагроз. Концепція «безпеки через невизначеність», розвинена Джервісом у контексті «спіралі недовіри» (1978), продовжує вивчатися, зокрема Каплов і Гарцке (2021) досліджують зв'язок між нестачею прозорості та ескалацією конфліктів, а також розглядають можливості дипломатії у подоланні стратегічної недовіри.

Метою статті є висвітлення значущості наукової спадщини Джервіса для розуміння сучасних міжнародних конфліктів, зокрема американсько-китайського суперництва. Окрему увагу приділено психологічним чинникам ухвалення рішень, що є критично важливими у сучасному світі, позначеному складними геополітичними викликами.

За сучасних умов міжнародних відносин, які характеризуються високою невизначеністю (Kaplow & Gartzke 2021: 312), можна виділити два ключові моменти, що залишаються беззаперечними. Перший полягає в тому, що помилкове тлумачення сигналів та контрсигналів є поширеним явищем, що часто призводить до їх неточної інтерпретації. Другий пов'язаний із науковою спадщиною Роберта Джервіса, який був одним із найвпливовіших учених, що глибоко досліджував взаємодію між сигналізацією та спотвореним сприйняттям у міждержавних відносинах. Джервіс навчав своїх студентів, колег, а іноді й представників урядів аналізувати складні ситуації, подібні до тих, які ми спостерігаємо сьогодні. Серед основних ідей, які він розвивав, були: ризики методів, які держави використовують для маніпулювання страхом; труднощі політиків у зниженні напруженості через поєднання стримування з дипломатичними гарантіями; механізми «спіралі недовіри»; тактичні та стратегічні дії, які можуть бути неправильно зрозумілі; динаміка «проблеми розуму іншого» (тобто спроба зрозуміти думки інших); неоднозначність значень, які несуть системи озброєнь та їх розгортання, щодо їх наступального чи оборонного характеру; складність передачі точних сигналів через слова та дії, коли їхнє значення визначається отримувачем, а не відправником; а також непередбачувані наслідки військових дій,

спрямованих на захист інтересів у контексті взаємопов'язаного та ескалаційного страху.

Під час оцінки загроз держави часто стикаються з помилковим сприйняттям та неточностями в аналізі. Хоча численні дослідження вказують на неправильне тлумачення як один із чинників, що сприяють виникненню війн, механізми, через які таке спотворене сприйняття може призвести до конфлікту, залишаються недостатньо дослідженими. У цьому контексті «спіральна модель» Роберта Джервіса пропонує цінний інструмент для аналізу того, як оцінка загрози, заснована на помилкових інтерпретаціях, може стати каталізатором ескалації міждержавного протистояння. Ця модель допомагає зрозуміти, як взаємна недовіра та неправильне розуміння намірів можуть посилювати напруженість, що в підсумку призводить до відкритого конфлікту.

У своїй основоположній праці «Perception and Misperception in International Politics» Роберт Джервіс представив дві моделі, які пояснюють виникнення війн через роль помилкового сприйняття: *модель стримування та спіральну модель*. Він наголошував, що ця робота має важливе значення, оскільки фахівці з міжнародних відносин часто вважають, що політики зазвичай досить точно сприймають реальність, а помилки, які трапляються, є лише випадковими (Jervis 1976: 56). Однак сам Джервіс підкреслював, що таке припущення є хибним. Неправильне сприйняття є систематичним явищем, яке може мати серйозні наслідки для міжнародної політики, зокрема сприяти ескалації конфліктів та виникненню війн.

У рамках «моделі стримування» війна може виникнути через те, що агресивна держава вважає держави, які підтримують статус-кво, слабкими як у своїх можливостях, так і у рішучості. Це переконання посилюється, коли держава, що захищається, вірячи, що поступки допоможуть уникнути конфлікту, погоджується на вимоги агресора. У результаті агресор починає вимагати все більших поступок, доки для держави, що захищається, не стає надто пізно змінити курс, і війна стає неминучою (Jervis 1978: 170).

На противагу цьому, «спіральна модель» пояснює виникнення війни іншим типом помилкового сприйняття. Згідно з цією моделлю, держава, що захищається, схильна перебільшувати ворожість агресора, і навпаки. Умови анархічної міжнародної системи, де відсутня вища влада, яка б регулювала правила та захищала слабких, змушують

держави асоціювати нарощування озброєнь із ворожими намірами. Таким чином, коли одна держава бачить, що інші збільшують свої військові можливості, вона сприймає це як загрозу своїй безпеці, що призводить до формування образу ворога. Як тільки цей образ закріплюється, будь-які подальші дії держав, які нарощують озброєння, інтерпретуються як підтвердження їхніх агресивних намірів. Навіть оборонні заходи можуть розглядатися як підготовка до нападу. Саме таке перебільшення ворожості інших держав є ключовим механізмом у «спіральній моделі», що пояснює, як неправильне сприйняття може призводити до ескалації конфліктів (Jervis 1976: 98).

Однак у більшості випадків держави не усвідомлюють, що їхня власна поведінка може сприйматися іншими як загроза. Ця друга логіка ґрунтується на переконанні, що власні дії держави, спрямовані на зміцнення її можливостей, завжди мають мирний характер, і що інші держави розуміють цей намір. Коли дві держави у своїх відносинах керуються цими двома логіками – одна перебільшує ворожість іншої, а інша вважає свої дії цілком мирними і зрозумілими, – результатом стає взаємна підозрілість і ворожість. За таких умов ефективна передача сигналів через слова та дії стає складним завданням для політиків, які прагнуть запобігти посиленню взаємної недовіри. Така динаміка може призводити до ескалації напруженості, яка в підсумку завершується конфліктом. Таким чином, відсутність усвідомлення власного впливу на сприйняття інших держав стає ключовим чинником у виникненні міждержавних протиріч.

Якщо спіральна модель підкреслювала, що дилема безпеки є універсальним явищем у міжнародних відносинах, то «стримувальна модель» ґрунтувалася на ідеї, що дилема безпеки не є єдиним поясненням для всіх конфліктів. Поведінка нацистської Німеччини, наприклад, демонструвала, що агресивні дії можуть бути спричинені не лише страхом, але й амбіціями. У таких випадках стримування стає необхідною стратегією для держав, які стикаються із загрозою. Це пояснюється тим, що, згідно з припущеннями моделі, агресорів або ревізіоністські держави неможливо перетворити на прихильників статус-кво через поступки чи примирення. Лише стримування може обмежити їхні амбіції. Важливим аспектом цього підходу, який особливо чітко проявився під час певних етапів холодної війни, був урок, засвоєний із подій 1930-х років: будь-яка

форма «умиротворення», зокрема поступки диктаторам, лише посилює їхні апетити та сприяє подальшій ескалації конфлікту (Glaser 1997: 175).

Основною проблемою для політиків, як її сформулював Джервіс, було точне визначення того, чи вони опиняються в «спіральній» чи «стримувальній» ситуації з потенційними супротивниками, і подальший вибір відповідної стратегії відповіді. Дві моделі – спіральна та стримувальна – структурували його мислення, але, як і будь-які моделі, вони, на думку Джервіса, спрощували складність реальності. Спіральна модель, яку Джервіс ототожнював із «дилемою безпеки», ґрунтувалася на припущенні, що конфлікти часто виникають через взаємне помилкове сприйняття намірів, але ці помилки можна виправити завдяки більш глибокому розумінню динаміки дилеми безпеки. Зокрема, Джервіс наголошував, що політики повинні усвідомити, як їхні власні дії можуть ненавмисно посилювати страх у супротивників, що призводить до спіралі незащищеності. Таке усвідомлення він називав «чутливістю до дилеми безпеки» (Jervis 2017: 212).

Із зростанням та диверсифікацією економіки Китаю розширюються і його національні інтереси та амбіції. КНР необхідно підтримувати стабільні темпи економічного зростання, що вимагає забезпечення доступу до ключових ресурсів, особливо енергетичних. У цьому контексті збільшення оборонних витрат є закономірним явищем. З точки зору Китаю, зростання оборонного бюджету та модернізація армії на початкових етапах не мали агресивних намірів. Китай вважає, що його дії є виправданими, і що інші країни регіону, зокрема США, повинні розуміти це. У доктринальному документі 2005 року під назвою «Мирний розвиток Китаю» підкреслюється, що Китай вірить у неминучість свого мирного розвитку. Ця віра ґрунтується на аналізі національних криз, які завдали йому ганьби, його історичних та культурних традицій, а також сучасних тенденцій глобалізації, які створюють умови для мирного розвитку країн. Таким чином, Китай прагне підкреслити, що його зростання не становить загрози для інших держав, а є природним результатом його економічного та стратегічного прогресу (Scobell 2014: 220).

Водночас аналіз позиції США свідчить про те, що Сполучені Штати відчувають, як мінімум, тривогу через швидку військову модернізацію Китаю. Як тільки враження про загрозу з боку Китаю закріплюється,

подальші кроки Китаю у військовій сфері сприймаються США як підтвердження цього ворожого образу. Це можна проілюструвати, наприклад, тим, як США характеризують Китай як державу, що розвиває так звані можливості «Anti-Access/Area Denial» (A2/AD). На думку США, ці можливості можуть бути використані для стримування та протидії втручання США у випадку конфліктів на периферії Китаю. Використовуючи теоретичний підхід «спіральної моделі», цей етап можна розглядати як момент, коли США застосовують першу логіку – перебільшення ворожості свого суперника. Це призводить до того, що будь-які дії Китаю, спрямовані на зміцнення власних оборонних можливостей, інтерпретуються США як загроза, що посилює взаємну недовіру та ризик ескалації напруженості (Brooks & Wohlforth 2016: 88).

Відчуваючи загрозу через сприйняття стратегічної поведінки Китаю як ворожої, США вживають відповідних заходів для протидії. Попри економічні труднощі та скорочення оборонного бюджету, Сполучені Штати прагнуть стримувати зростання Китаю, зокрема через стратегію «перебалансування». Ця стратегія включає посилення військово-політичних альянсів, розвиток інфраструктури, зокрема розгортання військових баз у регіоні, постачання регіональним союзникам передових систем озброєнь (особливо систем протиракетної та протиповітряної оборони), а також реалізацію дипломатичних та економічних ініціатив, які прямо спрямовані на протидію КНР. Серед таких ініціатив – створення альянсу AUKUS (США, Великобританія, Австралія) та квадрилateralного формату QUAD (США, Японія, Індія, Австралія), які мають на меті обмежити вплив Китаю в Індо-Тихоокеанському регіоні. Ці кроки демонструють, як США, сприймаючи зростання Китаю як загрозу, вживають заходів для підтримки власних стратегічних інтересів та збереження регіонального балансу сил (Frederick et al. 2022: 42).

Своєю чергою, відчуття загрози з боку стратегії «перебалансування» США змушує Китай прискорювати свою військову модернізацію. Країна продовжує збільшувати оборонні витрати, і ця тенденція має наростаєльну динаміку. Крім того, Китай активізує розробку передових систем озброєнь, які забезпечують йому можливість нейтралізувати сили США у Тихоокеанському регіоні. Ці можливості, які США називають можливостями A2/AD (Anti-Access/Area

Denial) – що само по собі є перебільшенням ворожості Китаю з боку США – включають винищувачі п'ятого покоління, балістичні ракети середньої та проміжної дальності, крилаті ракети для ураження наземних цілей та кораблів, зброю для боротьби в космосі та наступальний інструментарій для дій у кіберпросторі. І, як передбачає «спіральна модель», США інвестують значні ресурси у розробку стратегій для протидії контрстратегіям Китаю, спрямованим на обмеження присутності США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Іншими словами, конфлікт між США та Китаєм розвивається за спіраллю: кожен крок однієї сторони сприймається іншою як загроза, що призводить до нових заходів у відповідь, які, своє чергою, посилюють напруженість. Це створює замкнене коло взаємної недовіри та ескалації, що підтверджує актуальність «спіральної моделі» для аналізу сучасних міжнародних відносин.

На прикладі відносин між США та Китаєм можна побачити, що психологічний вимір, зокрема неправильне сприйняття ворожості інших та того, як інші сприймають власну поведінку, відіграє ключову роль у формуванні взаємної недовіри між державами. У випадку відносин між США та Китаєм обидві сторони певною мірою сприймають одна одну як загрозу, водночас вважаючи свою стратегічну поведінку виправданою відповіддю на загрози, з якими вони стикаються. Це створює замкнене коло ворожих дій за принципом «око за око», що посилює напруженість у відносинах між двома країнами.

У такому випадку корисним буде провести історичні паралелі, Джервіс описував холодну війну як «глибоку дилему безпеки», де однією з ключових характеристик був ідеологічний фундаменталізм, який часто демонстрували лідери обох наддержав. Цей фундаменталізм призводив до того, що політики бачили свою власну поведінку як мирну та оборонну, водночас не розуміючи, як інші можуть сприймати їх як «ворогів» чи «агресорів». Така асиметрія у сприйнятті часто посилювала напругу та недовіру, ускладнюючи можливість співпраці чи зменшення конфлікту. Саме тому, наголошував Джервіс, чутливість до дилеми безпеки є критично важливою для лідерів. Усвідомлення того, як власні дії можуть сприйматися іншими, і розуміння динаміки взаємного страху та недовіри є ключовими для того, щоб уникнути ескалації та забезпечити прогрес у співпраці. Без такого розуміння політики ризикують потрапити в пастку

«глибокої дилеми безпеки», де кожна сторона бачить себе як жертву, а іншу – як загрозу, що робить стабільність та мир майже недосяжними (Jervis 2001: 40).

Оскільки доля міжнародної системи значною мірою залежить від стратегічної поведінки великих держав, розвиток відносин між США та Китаєм є, мабуть, найважливішою рисою сучасних міжнародних відносин. Оскільки конфліктна спіраль значною мірою зумовлена неправильним сприйняттям у оцінці загроз, можна стверджувати, що більш інтенсивне та чітке спілкування між сторонами може допомогти розірвати цю спіраль. Це означає, що США та Китай повинні прагнути до більшої прозорості у своїх намірах та діях, щоб мінімізувати ризики неправильного тлумачення, яке може призвести до ескалації. Таким чином, навіть за умов стратегічної конкуренції існує потенціал для зменшення напруженості через діалог та взаєморозуміння.

Корисним буде звернути увагу також на те, що Роберт Джервіс активно використовував свої концепції для аналізу причин виникнення військових конфліктів, особливо у контексті ймовірності Третьої світової війни. Він наголошував, що, хоча війни мають багато передумов, ключову роль часто відіграє хибне сприйняття намірів, наслідків та реакцій інших сторін. Зокрема завищена або занижена оцінка рівня ворожості може спровокувати ескалацію конфлікту. У випадку глобального протистояння, наприклад, між США та Китаєм, помилки в оцінюванні ситуації можуть призвести до катастрофічних наслідків через високий руйнівний потенціал сучасної зброї. При цьому навіть усвідомлення масштабу можливих руйнувань не завжди слугує стримувальним фактором, оскільки спотворене сприйняття може впливати на прийняття рішень. Політики можуть помилково вважати певні дії безпечними, хоча насправді вони несуть серйозні ризики, або ж вбачати у війні неминучість, що може підштовхнути до превентивного удару (Jervis 1989: 122).

Поєднання надмірного військового оптимізму з дипломатичним песимізмом нерідко стає каталізатором воєн. Якщо країна впевнена у своїй легкій перемозі, але не бачить можливості мирного врегулювання, вона може вдаватися до нападу, аби запобігти ускладненню ситуації в майбутньому. Це демонструє, що психологічні фактори, зокрема оптимізм і песимізм, можуть спотворювати об'єктивну оцінку

ризиків і перспектив. Часто держави ухвалюють рішення, ґрунтуючись на хибних прогнозах, особливо коли очікують ефекту «приєднання до переможця» (коли слабші країни підтримують найсильнішого), а не «балансування» (створення коаліцій для стримування домінуючої сили). Джервіс наголошував, що інстинкт балансування часто недооцінюють, і політики зазвичай прагнуть запобігти посиленню могутніх суперників (Jervis 2017: 212).

У своїх дослідженнях Роберт Джервіс виділяв два основних типи неправильного сприйняття (місперцепції): 1) викривлене уявлення про наміри держави – її цілі, мотиви та інтенції; 2) хибне розуміння реального стану справ – тобто об'єктивної ситуації, у якій перебуває держава.

Обидва ці фактори можуть призводити до помилкових рішень, і після подій буває складно точно визначити, який саме з них став причиною невдачі. Це пояснює, чому держави іноді діють непередбачувано або всупереч очікуванням.

Мабуть не варто шукати додаткових доказів зростання актуальності ідей Роберта Джервіса: його дослідження зосереджувалися на ключових питаннях міжнародної політики, витончених теоретичних моделях та глибокому історичному аналізі, які стосуються вічних дилем міжнародних відносин. Увага всього світу сфокусована на ситуації навколо Тайванської протоки, яка розглядається як потенційне місце наступної великої кризи або навіть війни за участю великих держав. Центральним питанням тут є амбіції КНР щодо возз'єднання Тайваню з материковою частиною, а також динаміка «переходу влади» між зростаючим впливом Китаю та нібито слабшанням домінування Сполучених Штатів. Ця ситуація часто описується в академічних колах як прояв так званої «Пастки Фукідіда». Ця ідея підкреслює, що коли одна держава нарощує свою силу, це може викликати страх у інших, що призводить до ескалації напруги та конфлікту (Allison 2017: 45). В контексті

сучасних міжнародних відносин це означає, що зростання Китаю та його амбіції щодо Тайваню можуть сприйматися США та їхніми союзниками як загроза, що створює ризик конфлікту. Роботи Джервіса, зокрема його аналіз динаміки страху, недовіри та помилкового сприйняття, залишаються надзвичайно корисними для розуміння таких ситуацій та пошуку шляхів їх вирішення. Його ідеї нагадують нам, що для уникнення катастрофічних наслідків необхідно враховувати як структурні, так і психологічні аспекти міжнародної політики.

Дослідження Джервісом дилеми безпеки відкрили, наскільки поширеними, потужними та руйнівними можуть бути наслідки помилкового сприйняття. У своїх заключних зауваженнях у праці «Perception and Misperception», опублікованій майже півстоліття тому, він застерігав політиків від неточного оцінювання витрат різних видів помилкового сприйняття, натомість краще виявити мудрість і виправити тенденцію до надмірної пильності (Jervis 1976: 56). Це попередження залишається актуальним і сьогодні, особливо в умовах, коли напруга між великими державами зростає, а ризики неправильного тлумачення намірів залишаються високими.

Джервіс наголошував, що для уникнення катастрофічних наслідків політики повинні бути більш чутливими до динаміки дилеми безпеки, усвідомлювати, як їхні дії можуть сприйматися іншими, і прагнути до більшої прозорості та довіри (Jervis 2017: 145). Його роботи нагадують нам, що навіть у світі, де війна між великими державами здається ірраціональною, недовіра та помилкове сприйняття можуть призвести до непередбачуваних та небезпечних наслідків. Таким чином, наукова спадщина Джервіса залишається важливим інструментом для аналізу та вирішення сучасних міжнародних конфліктів, особливо в умовах зростаючої геополітичної напруги.

George Popov

PhD student, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Volodymyrska street, 60, Kyiv, 01033
georgelavin1997@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6898-4697>

MISPERCEPTION AS A CATALYST FOR CONFLICT: ANALYZING U.S.-CHINA RELATIONS THROUGH THE LENS OF ROBERT JERVIS' THEORIES

The contribution of one of the leading scholars in international relations, Robert Jervis, to the understanding of security mechanisms, signaling, and distorted relations between states is analyzed. The study examines how misinterpretations of intentions, the escalation of distrust, and incorrect interpretations of signals can become the driving force behind the intensification of confrontation. Despite the significant influence of Jervis's ideas, their potential in contemporary analysis of international politics remains underutilized, making his approaches especially valuable for studying current crisis situations. The mutual perception between the United States and China, which plays a crucial role in shaping the dynamics of their relations, is identified. Jervis's «spiral model» is used to explain the assessment of threats in the context of increasing tension. The value of Jervis's model for describing the behavior of states, which, driven by fear and distrust, begin to overestimate the hostility of others while considering their own actions justified and defensive, is clarified. Analyzing recent events in relations between the two states, the study discusses how both sides operate within contradictory logics: simultaneously perceiving the other as a potential threat while expecting their own peaceful intentions to be properly understood. Robert Jervis's concept of the «security dilemma» is considered a key tool for explaining mutual distrust between major geopolitical players in an anarchic international system, where the absence of a higher authority means that one state's actions aimed at strengthening its own security can be perceived by others as a threat. The ideas underpinning this concept are explained. Practical recommendations are provided on how the psychological aspects of decision-making in international politics, which Jervis extensively researched in his works, can be applied to address practical problems in international politics.

Keywords: *international relations, Robert Jervis, security dilemma, spiral model, perception theory, strategic deterrence, political psychology, Cold War, Thucydides Trap, geopolitical competition, conflict dynamics, international security.*

REFERENCES

1. Winkler, S. C. 2023. Strategic competition and US–China relations: A conceptual analysis. *The Chinese Journal of International Politics* 16(3): 333–356. <https://doi.org/10.1093/cjip/poad008>
2. Mearsheimer, J. J. 2010. The Gathering Storm: China's Challenge to US Power in Asia. *Chinese Journal of International Politics*, 3(4): 381–396. <https://doi.org/10.1093/cjip/poq016>
3. Kaplow, J.M. & Gartzke, E. (2021) 'The Determinants of Uncertainty in International Relations', *International Studies Quarterly* 65(2): 306–319. <https://doi.org/10.1093/isq/sqab004>
4. Jervis, R. 1976. *Perception and Misperception in International Politics*. Princeton, NJ: Princeton University Press. 544 p.
5. Jervis, R. 1978. Cooperation under the Security Dilemma.' *World Politics*, 30(2): 167–214. <https://doi.org/10.2307/2009958>
6. Glaser, C. L. 1997. The Security Dilemma Revisited.' *World Politics* 50(1): 171–201. <https://doi.org/10.1017/S0043887100014763>
7. Jervis, R. 2017. *How Statesmen Think: The Psychology of International Politics*. Princeton, NJ: Princeton University Press. 304 p.
8. Scobell, A. 2014. China's Real Strategic Culture: A Great Wall of the Imagination. *Contemporary Security Policy* 35(2): 211–226. <https://doi.org/10.1080/13523260.2014.927677>
9. Brooks, S.G. & Wohlforth, W.C. (2016) *America Abroad: The United States' Global Role in the 21st Century*. New York: Oxford University Press. 288 p.
10. Frederick, B., Laird, B., Ashby, M., Bond, C. & Heath, T.R. 2022. *Managing Escalation While Competing Effectively in the Indo-Pacific*. RAND Corporation: 42–46. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA972-1.html
11. Jervis, R. 2001. Was the Cold War a Security Dilemma? *Journal of Cold War Studies* 3(1): 36–60. <https://doi.org/10.1162/15203970151032149>
12. Jervis, R. 1989. *The Meaning of the Nuclear Revolution: Statecraft and the Prospect of Armageddon*. Ithaca, NY: Cornell University Press. 266 p.
13. Allison, G.T. 2017. *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?* Boston, MA: Houghton Mifflin Harcourt.

The article was received by the editors 05.09.2024.

The article is recommended for printing 23.10.2024